

Nr 61

ÅLANDS LANDSKAPSSTYRELSES BESLUT

om begränsning av utsläpp i vatten av nitrater från jordbruket

Utfärdat i Mariehamn den 21 oktober 1999

Med stöd av 4 kap. 9 § vattenlagen för landskapet Åland (61/96) föreskrivs:

1 §

Verkställande av direktivet

Genom detta beslut verkställs Europeiska gemenskapernas råds direktiv av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket (91/676/EEG).

Det som föreskrivs nedan i detta beslut utgör det åtgärdsprogram som avses i nitratdirektivet.

2 §

Tillämpningsområde

De åtgärder som nämns i detta beslut verkställs i landskapet Åland.

3 §

Anvisningar för god jordbrukspraxis

I jordbruk och trädgårdsskötsel skall iakttas det som är föreskrivet nedan. Vid lagring och användning av kreaturgödsel iakttas utöver vad som föreskrivs i 4-6 § även bilaga 3. Dessutom ges rekommendationer enligt bilaga 1 om förfarandet vid användning av kreaturgödsel.

4 §

Lagring av stallgödsel

Från och med den 1 december 1999 skall en gödselstad för lagring av träck och urin vara tillräckligt stor för lagring av den gödsel som

uppstår under den tid som avses i 5 § och under vilken spridning av gödseln är förbjudet. Från och med den 1 januari 2002 skall en gödselstad för lagring av träck och urin vara så stor att den rymmer stallgödsel som har ansamlats i 12 månader, fränsett den spillning som under samma betessäsong blir kvar på betesmarken vid betesgång, eller under växtsäsongen sprids i växande gröda. Jordbrukarnas gemensamma gödselstäder, överlåtelse av stallgödsel till en annan jordbrukare eller andra motsvarande faktorer som påverkar mängden stallgödsel får beaktas vid dimensioneringen av gödselstaden. Torrströbottnar av typen lösdriftsstall beaktas som lager för stallgödsel. Gödselstäderna och gödselrännorna skall vara vattentäta. Konstruktionerna och anläggningarna skall vara sådana att inget läckage uppstår i samband med tömning och flyttning av gödseln i gödselstaden. Vid dimensioneringen av utrymmena följs riktvärdena i bilaga 2. För gårdar som har högst 5 djurenheter tilläts enklare lagringssätt under förutsättning att det sker på ett sådant sätt att vattenmiljön inte kommer till skada. Vid beräkning av djurenheter skall definitionen i 6 § vattenförordningen för landskapet Åland (77/96) användas.

Gödsel får lagras i vederbörligen anlagda och täckta gödselstukor enbart om lagringen sker enligt förfarings sättet i bilaga 3 och om utsläpp till vatten kan förhindras. En gödselstuka får inte anläggas på mark som översvämmas. Innan lagring i gödselstuka inleds skall en anmälan om detta göras till landskapsstyrelsen.

5 §

Spridning av stallgödsel

Stallgödsel får inte spridas på tjälad eller snötäckt mark. Spridning av stallgödsel på hösten skall undvikas. På hösten skall stallgödsel som har tillförts något annat än växtbestånd som anläggs alltid omedelbart myllas ned eller så skall åkern plöjas. De maximimängder som får användas på hösten är för nötboskaps- och häststallgödsel 30 ton/ha, för svinstallgödsel 20 ton/ha och för stallgödsel av fjäderfä och pålsdjur 10 ton/ha.

Som gödsel får en stallgödselmängd som motsvarar högst 170 kg totalkväve per ha och är tillföras åkern. Likväl beaktas bestämmelserna i 6 §.

6 §

Mängden gödselmedel

Kvävegödsling dimensioneras och gödselmedlet sprids på basis av den genomsnittliga skördenivån, odlingszonen och växtföljden med målet att bevara jordens näringsbalans.

Vid dimensioneringen och spridningen av kvävegödsel skall därutöver beaktas åkerns jordart, mullhalt, lutning, genomsläpplighet och benägenhet för översvämning.

En gård får för åkergödsling använda högst följande kvävemängder, som innehåller de totala kvävemängderna både i handelsgödseln och den stallgödsel och de organiska gödselmedel som används:

- 1) höstsäd högst 200 kg kväve/ha/år, varav högst 30 kg kväve/ha på hösten och 170 kg kväve/ha på våren; vid användning av långsamt lösande kväve sprids högst 40 kg kväve/ha på hösten och 160 kg kväve/ha på våren,
- 2) potatis 130 kg kväve/ha/år,
- 3) hö och betesmark, ensilage och trädgårdsväxter 250 kg kväve/ha/år, samt

Mariehamn den 21 oktober 1999

ROGER JANSSON
lantråd

4) vårsäd, sockerbetor, oljeväxter samt andra högst 170 kg kväve/ha/år.

7 §

Övriga bestämmelser

Vid byggen av husdjursstall skall särskilt 4 kap. 8 § vattenlagen för landskapet Åland beaktas.

Rastgårdar för husdjur skall placeras och underhållas med tillräcklig hänsyn till yt- och grundvattenskyddets behov.

Pressaft som uppkommer vid ensilering skall tas till vara och förvaras i en tät behållare. Vid spridning av pressaft på marken följs det som ovan är bestämt om gödselspridning.

De i 6 § ovan avsedda gödselmedlen skall spridas på åkern så att avrinning till vatten förhindras så effektivt som möjligt.

8 §

Kväveanalys

Kväveanalys av stallgödseln skall utföras år 2003 och därefter med fem års intervall. Jordbrukaren skall föra bok över de kvävegödselmängder som har använts för gödsling av åkrarna och över skördenivåerna.

9 §

Övervakning

Beträffande övervakning av detta beslut gäller bestämmelserna i 8 kap. vattenlagen för landskapet Åland.

10 §

Ikraftträdande

Detta beslut träder ikraft den 1 december 1999. Genom detta beslut upphävs Ålands landskapsstyrelsens beslut om tillämpning i landskapet Åland av statsrådets beslut om begränsning av utsläpp i vattnen av nitrater från jordbruket (33/98).

Gun Carlsson
föredragande ledamot

REKOMMENDATION OM MINSKNING AV AVRINNINGEN AV NITRATER SOM HÄRRÖR FRÅN LAGRING OCH ANVÄNDNING AV STALLGÖDSEL

1. Rätt tid för gödsling

Gödsel sprids inte på tjälad eller snötäckt mark. Gödslingen bör ske under växtperioden, i första hand på våren före bearbetning.

På våren kan gödselspridningen, om detta inte innebär risk för att vatten förorenas, inledas när snön har smält, åkerytan har torkat och smältvattnet har runnit av, även om jorden på större djup fortfarande är tjälfrusen.

Gödselspridning på hösten bör undvikas, om det inte är fråga om att anlägga höstsäd eller vall. På torvmark bör höstspridning av gödsel helst med det snaraste frångås, eftersom näringsavrinningen där är särskilt stor.

Efter gödselspridningen bearbetas åkern så fort som möjligt, inom ungefär fyra timmar efter att gödseln har spritts ut, för att minska ammoniakavdunstning och luktolägenheter. För flytgödsel och urin rekommenderas placeringsgödsling. Det är särskilt rekommendabelt att under växtperioden sprida flytgödsel och urin genom placering och som ytgödsling (helst med slangspridare) på t.ex. brodd och vall.

Om man ändå måste sprida gödsel på hösten på något annat än på vall eller höstsäd som skall anläggas, används gödselmängder som är mindre än vid vårgödslingen. Det kväve som sprids med gödseln på hösten beaktas vid nästa vårgödsling.

På en trädesåker sprids gödsel först omedelbart före växtsäd eller vallinsäd efter trädesperioden. På åkern anläggs kvävebindande växtlighet under samma vegetationsperiod.

För att ammoniakavdunstningen skall minska bör gödseln spridas vid sval och lugn väderlek. Då man väljer tidpunkt för spridningen finns det också anledning att ta hänsyn till den olägenhet som spridningen vållar grannarna.

2. Plats för gödselspridning

Stallgödsel sprids så att gödsel eller ämnen som den innehåller inte tillåts rinna av i ett vattendrag eller ett dike. Det får inte heller uppstå risk för att grundvattnet förorenas. Gödselspridningen begränsas på områden där det är risk att gödselvatten tränger ner till grundvattnet.

Näringsutsläppen i vatten kan minskas genom att man vid stränderna till vattendrag och vid utfalldiken lämnar skyddszoner där ingen stallgödsel sprids ut. Bredden på skyddszonen övervägs från fall till fall. Den rekommenderade bredden är minst 10 meter där det är möjligt med hänsyn till åkerstrukturen. Hur bred skyddszonen skall vara beror bl.a. på gödselns art, spridnings- och nedmyllningsmetoden och områdets egenskaper såsom markens lutning och vegetationstäcket på en mångårig zon.

Kring brunnar och källor från vilka det tas hushållsvatten lämnas - beroende på höjdförhållandena i terrängen, brunnens konstruktion och jordarten - en skyddszon på 30-100 meter, som inte tillförs stallgödsel.

3. Lagring av gödsel

Byggtekniska anvisningar för gödselstäder och gödselrännor ingår i jord- och skogsbruksministeriets byggnadsdirektiv JSM-BBA C4.

Volymriktvärden (m³) för en torrgödselstad samt urin- och flytgödselbehållare för 12 månaders lagringstid per djur (djurplats)

Djurart	Fast gödsel	Urin	Flytgödsel	Fast gödsel + urin (urinen absorberad av strö)
Mjölko***	12,0	8,0	24,0	24,0
Kviga, diko, slaktdjur, avelstjur	9,0	4,0	15,0	15,0
Ungboskap <8 mån	3,0	1,5	5,0	5,0
Sugga med grisar****	3,0	3,5	7,0	8,3
Satellitesugga med grisar*****	4,4	5,2	9,6	12,0
Slaktsvin* (X), avelssvin	0,7	1,0	2,0	2,4
Sinsugga**	0,8	1,2	2,4	2,4
Avväjnd gris* (XX)	0,5	0,5	1,0	1,2
Häst	–	–	–	12,0
Ponny	–	–	–	8,0
Får, tacka med lamm, get, get med killingar	1,5	–	–	1,5
Golvhöna, höna i broiler- produktion	0,05	–	–	0,05
Burhöna	0,05	–	–	0,05
Kalkon*	0,03	–	–	0,03
Broiler, unghöna*	0,015	–	–	0,015
Anka, gås*	0,04	–	–	0,04
And*	0,025	–	–	0,025

* Per djurplats och år

** Gäller suggpoolsnav; per djurplats och år

*** För högproduktiv boskap rekommenderas lagervolymer som överskrider tabellvärdena

**** Grisarna med till ca 11 veckors ålder (normal smågrisproduktion)

*****Gäller satelliter, gödselmängder per suggplats med 8 eller flera grisningar om året;grisarna beaktas upp till avväjningsåldern (ca 5 veckor)

(X) Gäller slaktsvin med en maximal slaktvikt på 90 kg. Om slaktvikten är större används värdena för en sinsugga

(XX) Gris under uppfödning, åldersskede 5-11 veckor

LAGRING AV GÖDSEL I STUKA

Av arbetstekniska och hygieniska skäl kan stallgödsel lagras också annorstädes än i en gödselstad i samband med husdjursstallen. Sådan så kallad fjärrlagring av gödsel skall ske i en vederbörlig gödselstad eller i undantagsfall i täckta gödselstukor. Lastningen av gödseln från husdjursstallet till ett transportfordon skall ske på ett underlag med tät botten. Lastningsplatsen bör täckas över då det är fråga om kontinuerlig lastning. Som skydd kan man också använda t ex en presenning.

Gödsel som har behandlats i ett komposteringsverk och har en torrämnesshalt på minst 30 % kan efter 3 månaders lagring i en gödselstad flyttas till en gödselstuka.

Gödselstukan placeras mitt på ett jämnt åkeravsnitt eller på en långsamt sluttande åker nära övre renen. Gödselstukan får inte placeras på kortare avstånd än 100 meter från ett vattendrag eller en brunn för hushållsvatten. Gödselstukan skall placeras så långt som möjligt från ett utfalldike, dock minst 30 meter från det.

När en gödselstuka anläggs skall ett ler-, torv- eller annat uppsugande skikt på minst 15 cm spridas på botten så att avrinnande näring fångas upp. På vintern avlägsnas snön från det ställe där gödselstukan anläggs. Gödseln lagras i en eller flera större gödselstukor. Lagring i separata högar längs åkern anses som gödselspridning. I en gödselstuka anbringas åtminstone den gödselmängd som behövs för en åkerhektar. Årlig anläggning av gödselstukor på samma plats bör undvikas.

Gödselstukan skall alltid täckas med ett överdrag eller ett torv-, halm- eller annat motsvarande skikt på minst 10 cm för att förhindra alltför stor avrinning och avdunstning. En gödselstuck som har anlagts på hösten sprids nästa vår på otjälad mark.

